

Kaletnik

753702

Inna nazwa zawodu: nie występują

Zadania i czynności

Kaletnik wytwarza i naprawia ręcznie lub maszynowo przedmioty użytkowe, wykonane ze skór miękkich, sztucznych oraz tkanin, takie jak torby, torebki, plecaki, tornistry, paski portfele, futerały na klucze lub okulary i inne. Droga od naszkicowania projektu do powstania gotowego wyrobu jest dość długa i dzieli się na kilka etapów. Najpierw na podstawie szkiców wykonanych przez projektanta kaletnik przygotowuje rysunki techniczne (konstrukcyjne) i wycina z tektury lub blachy szablony różnych części torby czy teczki. Gotowe wzorniki przekazuje krojczemu, który ręcznie lub maszynowo wykrawa według nich poszczególne części wyrobu (odrysowuje kolorową kredką na skórze w taki sposób, by pozostało jak najmniej odpadów i wycina nożem rymarskim). Kaletnik przy wykrojach maszynowych, zależnie od materiału, używa wycinarki, krajarki pasów, krajarki taśmowej, gilotynę do papieru. Inny etap przygotowania wyrobu to ścienianie skrojonych części. Polega ono na zmniejszaniu w części lub całości grubości wykrojów oraz profilowaniu ich brzegów (jeśli mają być one zawinięte albo miejsce łączenia pozostaje widoczne). Swoją pracę może wykonywać ręcznie za pomocą noży, linii, cyrkli lub automatyczną ścienniarką. Zszywanie wykrojów może zostać poprzedzone tłoczeniem na nich ozdobnych linii (przede wszystkim wtedy, gdy skóra ma rozmaite wady i defekty). Tak przygotowane wykroje przekazywane są do szwalni, gdzie są łączone ze sobą ręcznie lub maszynowo. Jest to jedna z najważniejszych czynności technologicznych przy produkcji galanterii. Przed rozpoczęciem szycia ręcznego szwacz tnie nici na kawałki, impregnuje woskiem i ścienia ich końce. W czasie szycia stosuje różne szwy konstrukcyjne i dekoracyjne, dba, by ścieg był równy, nić dociągnięta, nakłucia odpowiednio od siebie oddalone. Przy szyciu ręcznym kaletnik posługuje się narzędziami, takimi jak szydło, igły, konik rymarski. Używa też maszyn elektrycznych. Przed rozpoczęciem pracy ustala dla każdego wyrobu i jego części: barwę i jakość nici, rodzaj maszyny, numer i profil ostrza igły, rodzaj szwu, jego odległość od brzegu itp. Dalszy etap produkcji to montaż, który polega na usztywnieniu dna, klapy lub kieszeni wyrobu (przyklejenie tektury, płótna krawieckiego, wszycie taśmy), mocowaniu okuć i zamknięć (nitów, narożników, zatrzasków suwaków,), wykonaniu i zamocowaniu rączek i szelek, zgrzewaniu wyrobów z tworzyw sztucznych. Ponadto każdy pracownik pobiera i rozlicza się z pobranych narzędzi ręcznych, materiałów, wykrojów itp. Dbą też o ich stan techniczny, czyści i konserwuje maszyny i urządzenia kaletnicze.

Środowisko pracy

materiałne środowisko pracy Kaletnik może wykonywać swoją pracę w pracowniach i magazynach prywatnych zakładów rzemieślniczych (czasem ulokowanych na zapleczu sklepu kaletniczego), spółdzielni kaletniczych i spółdzielni inwalidów lub we własnym mieszkaniu, gdzie zainstalowany jest warsztat pracy chałupnika. Pracuje w dobrze oświetlonych mieszanym światłem, wentylowanych pomieszczeniach (modelarnia, krajalnia), w hałasie nie przekraczającym dopuszczalnych norm (obsługa maszyn). Może mieć do czynienia z intensywnymi zapachami klejów i rozpuszczalników oraz ich toksycznymi składnikami, ostrymi materiałami (druć, skuwki, nity), ruchomymi lecz zwykle dobrze osłoniętymi częściami maszyn (prasy, wały, koła, silniki), prądem elektrycznym do 1 kV, a przy obsłudze liniarek i zgrzewarek z podwyższoną temperaturą powietrza. Obecność w miejscu pracy dużej ilości materiałów łatwopalnych i palnych (skóra, papier, tektura, kleje) wymaga rygorystycznego

przestrzegania przepisów bhp. Na wszystkich stanowiskach pracownicy używają ubrań roboczych (fartuchy i spodnie), zabezpieczających przed zabrudzeniem, a przy obsłudze maszyn zatyczek do uszu przeciwko hałasowi lub maseczek ochronnych (klejarki). Zagrożenia dla zdrowia związane z wykonywaniem zawodu to: urazy związane z obsługą maszyn (nawet zmiżdżenia rąk), ukłucia i zranienia, płaskostopie, żylaki, choroby kręgosłupa (przy siedzącej, pochylonej pozycji), zwyrodnienia stawów łokciowych, osłabienie wzroku (szwacze). Kontakt z klejami (zastępowanymi coraz częściej przez nowe, nietoksyczne preparaty) może być przyczyną zatrucia, nieżytu gardła i krtani oraz zaburzeń psychoneurologicznych (butapren). warunki społeczne Kaletnik może pracować indywidualnie, samodzielnie wykonując powierzoną mu część pracy lub w brygadzie, która wspólnie odpowiada za tempo pracy i jakość przygotowanego wyrobu. Jego kontakty z innymi pracownikami mogą ograniczać się do przyjęcia surowca i oddania gotowego wyrobu (chałupnik, który pracuje w domu). warunki organizacyjne Kaletnik pracuje średnio 8 godzin, na jedną zmianę (w godz. 700 -1500, a w pracowniach prywatnych także w godzinach otwarcia należącego do nich sklepu), tylko w dni powszednie, według stawek godzinowych lub na dniówki. W prywatnych pracowniach może obowiązywać praca w wolne soboty i do 10 godzin dziennie, gdy wymaga tego terminowa realizacja zamówienia. W spółdzielniach pracy inwalidów część wyrobów jest przygotowywana metodą chałupniczą, w czasie dowolnie ustalonym. Zakład pracy dostarcza wówczas narzędzia, surowiec oraz ustala normy jego zużycia, a gotowe wyroby odbiera w ustalonym terminie (codziennie, co 2 tygodnie itp.). Osoby niepełnosprawne pracują w czasie skróconym zależnie od grupy inwalidzkiej. Praca kaletnika ma charakter rutynowy, polega na wykonywaniu głównie nieskomplikowanych, powtarzających się i dokładnie ustalonych czynności. Pracownicy odpowiadają finansowo za powierzone im materiały i urządzenia oraz za jakość wyrobów.

Wymagania psychologiczne

Cechami niezbędnymi do właściwego wywiązywania się z obowiązków zawodowych są: duża zręczność rąk i palców, dokładność i staranność w wykonywaniu wszystkich czynności (tak ręcznych jak i maszynowych), cierpliwość i odporność na monotonię pracy (wykonywanie prostych, powtarzających się czynności) oraz brak kontaktu z innymi pracownikami (chałupnik). Potrzebne są także spostrzegawczość, która może zapobiec awarii maszyn i zepsuciu wyrobu, gospodarność, umiejętność podporządkowania się przełożonym oraz szczegółowym normom i instrukcjom wykonywania pracy. Wiele czynności (przygotowanie wykrojów, obsługa maszyn) wymaga pełnej koordynacji wzrokowo - ruchowej, a dobór skór umiejętności rozróżniania barw i odcieni. Chałupnik powinien mieć umiejętność samodzielnego organizowania pracy i gospodarowania swoim czasem. Właścicielowi małego zakładu potrzebne są przede wszystkim samodzielność, łatwość nawiązywania kontaktów i współpracy, zdolności menedżerskie, umiejętność sprawnego liczenia i zapamiętywania dużej ilości informacji, podzielność uwagi. Przydatne mogą być w tym zawodzie zdolności i zainteresowania techniczne, upodobanie do majsterkowania i robótek ręcznych. Kaletnik powinien też umieć praktycznie wykorzystać wiedzę o specjalistycznych materiałach, maszynach i technologiach.

Wymagania fizyczne i zdrowotne

Praca kaletnika nie wymaga dużego wydatku energetycznego i zaliczana jest do prac lekkich. Charakterystyczne są dla niej czynności, takie jak stanie, siedzenie, manipulowanie. WYMAGANIA FIZYCZNE I ZDROWOTNE W TYM ZAWODZIE W DUŻYM STOPNIU ZALEŻĄ OD ZAJMOWANEGO STANOWISKA. PRZY OBSŁUDZE MASZYN MOGĄ PRACOWAĆ TYLKO OSOBY W PEŁNI SPRAWNE FIZYCZNIE, PSYCHICZNIE I MOTORYCZNIE, Z PRAWIDŁOWO ROZWINIĘTYM UKŁADEM KOSTNO -STAWOWYM, MIĘŚNIOWYM, DOBRYM SŁUCHEM. Przeciwwskazaniami do klejenia wyrobów są uczulenia, padaczka,

niektóre choroby psychiczne, zaburzenia krzepliwości krwi (kontakt z rozpuszczalnikami i składnikami klejów, szczególnie butaprenu, szybko pogarsza stan chorych). Inne przeciwwskazania do pracy w kaletnictwie to: zaburzenia świadomości i równowagi oraz cukrzyca insulinowa (kontakt z maszynami), choroby kręgosłupa (praca wykonywana jest w dużej mierze w pozycji siedzącej, pochylonej), zaburzenia krążenia, gruźlica, choroby skóry rąk, płaskostopie i żyłaki (tam, gdzie konieczna jest pozycja stojąca). Wyrobem galanterii skórzanej od wielu lat zajmują się zatrudnione w spółdzielniach inwalidów osoby niepełnosprawne - głuchoniemi, niedosłyszący, osoby z lekkim niedorozwojem umysłowym, w okresie remisji chorób psychicznych, z niedowładem kończyn dolnych. Stanowiska, na których mogą pracować za każdym razem są dobierane indywidualnie, stosownie do rodzaju i zaawansowania schorzenia. Niektóre czynności (montaż, szycie ręczne) mogliby wykonywać także chorzy na epilepsję lub osoby na wózkach. Wymaga to jednak specjalnego przygotowania stanowiska (odpowiedniej szerokości przejścia, specjalne fotele dla epileptyków).

Warunki podjęcia pracy w zawodzie

Kaletnikiem można zostać po ukończeniu zasadniczej szkoły zawodowej lub zasadniczej szkoły zawodowej specjalnej w tej specjalności. Prywatne pracownie galanteryjne zatrudniają także młodocianych pracowników, absolwentów szkoły podstawowej, którzy jednocześnie uczą się i pracują. Także osoby dorosłe, które podjęły pracę bez żadnego przygotowania mogą po 2. latach praktyki ubiegać się o uprawnienia czeladnicze, a po 5. latach o mistrzowskie, jeśli zdadzą egzamin teoretyczny i praktyczny w Izbie Rzemieślniczej.

Możliwości awansu w hierarchii zawodowej

Możliwości awansu w tym zawodzie są ograniczone. W dużych zakładach można awansować na stanowisko brygadzysty, mistrza, kierownika działu (krajalnia, szwalnia, montaż), a nawet prezesa spółdzielni, jednak często z braku wolnych stanowisk trudno jest zostać nawet mistrzem. Poza tym coraz częściej ze stanowiska mistrza mogą wyżej awansować tylko osoby z wykształceniem co najmniej średnim. W małych, prywatnych pracowniach, zatrudniających po kilku pracowników możliwy jest tylko awans finansowy.

Możliwości podjęcia pracy przez dorosłych

Wiek nie jest kryterium decydującym o zatrudnieniu pracownika. Bardziej liczą się umiejętności, chęć do pracy i walory osobiste, takie jak pracowitość, solidność, uczciwość. Największe szanse znalezienia pracy mają osoby w pełni sił (do 40 lat), sprawne, wszechstronnie przygotowane, z praktyką. Zawód ten jest dostępny w takim samym stopniu dla mężczyzn i kobiet, jednak obsługą maszyn kaletniczo- garbarskich zajmują się głównie mężczyźni.

Możliwości zatrudnienia

Informacje będą sukcesywnie uzupełniane.

Zawody pokrewne

szewc obuwnik rymarz rękawicznik operator maszyn do produkcji wyrobów włókienniczych, futrzarskich i skórzanych, technik przetwórstwa skóry maglarz zamiatacz

Polecana literatura

Skóra - miesięcznik Moda skórzana- miesięcznik Napora S., Galanteria ze skóry i tworzyw sztucznych, Wyd. Przemysłu Lekkiego i Spożywczego, 1966 (podręcznik do klas I -III ZSZ). Arapow S.G., Technologia Galanterii Skórzanej, PWT, Warszawa 1952.